svarama njarI text with trans explaining Vedic accents

స్వరమఞ్జరీ

Document Information

Text title : svaramaJNjarI

File name : svaramanj.itx

Category : misc, sAhitya, svara

Location : doc_z_misc_general

Transliterated by : Avinash Sathaye sohum at ms.uky.edu

Proofread by : Avinash Sathaye sohum at ms.uky.edu

Latest update : November 1, 2010

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

August 30, 2023

sanskritdocuments.org

స్వరమఞ్జరీ

స్వరమఞ్జరీ అర్థాత్ అష్టవికృత్యుపేతా
॥ సంహితా-పదపాఠవిమర్శసహితా వైదికస్వరపద్ధతిః ॥
(లేఖకః - వే । శా । సం । గీర్వాణభూషణ త్ర్యంబక బలవంత అభ్యంకర, బీ । ఏ । [సంస్కృత ఆ॑।] పుణే।)
॥ ప్రథమగుచ్ఛః - స్వరప్రక్రియాత్మకః ॥
మఙ్గలమ్ (Invocation:)
నానానామధరం లోకే లోకానామభయంకరమ్ ।
సదాశివస్వరూపం తం త్ర్యంబకం ప్రణమామ్యహమ్ ॥ ౧॥
Translation :
I bow before the three-eyed God Shiva with auspicious features who has many different names and
protects the people of the worlds.
స్వరమహత్త్వమ్ (Importance of the accents)
శ్రీర్వై స్వరశ్చ వేదానామర్థబోధః సుఖం స్వరాత్ ।
శుద్ధపాఠః స్వరాదేవ స్వరజ్ఞో లభతే పరమ్ ॥ ౨॥

Translation:
Accents are the precious features of the Vedas, it is easy to know the meaning through the accents, also the expert in the accents acquires the proper intonation of the Vedas through their use.
గ్రంథప్రయోజనమ్ (Purpose of this book.)
స్వరజ్ఞానప్రవేశాయ ద్విజానాం వేదపాఠినామ్ ।
త్ర్యంబకీయామిమాం వక్ష్యే వైదికస్వరపద్ధతిమ్ ॥ ૩॥
భగవాన్ పాణినిర్వేత్తి స్వరశాస్త్రమహార్ణవమ్ ।
ఉడుపం మత్కృతిర్భూయాత్ తరితుం తం సుదుస్తరమ్ ॥ ౪॥

సుసూక్ష్మవిషయస్యాస్య శాస్త్రీయప్రతిపాదనే ।
న తథాస్తి కృతో యత్నో యథా బాలావబోధనే ॥ ౪॥

Translation:
I will describe my (త్ర్యంబకీయ) system of accents to introduce the Vedic students to the science of the accents . Lord Panini knows the whole ocean of this science, let my work serve as a boat to cross this difficult ocean! (To date) no effort like this has been made to make the technical discussion of this subtle subject accessible to a layman.

స్వరితవాఙ్మయమ్ (Accented literature)

సంహితాః సర్వవేదానాం బ్రాహ్మణం తైత్తిరీయకమ్ ।
సారణ్యకం శతపథం వాఙ్మయం స్వరితం స్మృతమ్ ॥ ౫॥

భిన్నాని స్వరచిహ్నాని యది శాఖాసు కాసుచిత్ ।
సమానైవాస్తి సర్వేషాం వేదానాం స్వరపద్ధతిః ॥ ౬॥

Translation:
The list of books which use the accent-system consists of all Vedas, TaittirIya BrAhmaNa and
AraNyaka and Shatapatha . In different branches, the notational system may be varied, but the
accent system is uniformly the same!

స్వరభేదాః (Different Accents)

ఉదాత్తశ్చానుదాత్తశ్చ వస్తుతశ్చ ద్విధాః స్వరాః ।
స్వరితః ప్రచయశ్చాస్తేఽనుదాత్తః స్థానభేదతః ॥ ౭॥

ఉదాత్తముచ్చ ఇత్యాహుర్నీచ ఇత్యనుదాత్తకమ్ ।
సమాహారస్తయోర్జాత్యస్వరితశ్చ నిగద్యతే ॥ ౮॥

Translation:
Their are mainly two accents UdAtta (Acute) and AnudAtta (Grave). Others called Svarita (Circumflex) and Pracahya are in reality AnudAtta in special positions.
UdAtta is described as “high” and AnudAtta as “low”. Their combination (in one syllable) is described as JAtyasvarita (Independent Svarita).

స్వరక్రమః (List of Accents)

అనుదాత్త-ఉదాత్తశ్చ-స్వరితః ప్రచయః క్రమాత్ ।
ఉదాత్తాదితరే సర్వే నిహతా ఇతి సంస్మృతాః ॥ ౧౦॥

Translation:
AnudAtta, UdAtta, Svarita and Prachaya is the list of accents . All except UdAtta are known as Nihata (lowered at the end).

ఉదాత్తమహత్త్వమ్ (Importance of UdAtta)

ఉదాత్తో ధ్రువ ఏతేషాముదాత్తాలంబినోఽపరే ।
ఉదాత్త ఏక ఏవాస్తి నిశ్చితశ్చ పదే పదే ॥ ౧౧॥

Translation:
UdAtta is central to this system, all others depend on it! Each Pada contains at most one UdAtta.

Note: Pada పద denotes an individual word unit that the saMhitA సంహితా
- or the continuous text) is usually broken into . Several padas join to make a pAda పాద.
Usually two pAdas make up a RichA ఋచా, the basic unit of the sUkta సూక్త.
The version where the padas are listed separately is known as padapAtha పదపాఠ and the accent rules for it are described below.

వేదభేదాదుదాత్తః (variation of the UdAtta symbols)

ఉద్రేఖిత ఉదాత్తోఽస్తి మైత్రాయాం కాఠకే తథా ।
ఉదేకాఙ్కాన్వితః సామ్ని రేఖితోఽధః శతే పథే ॥ ౧౨॥

శాఖాయాం తైత్తిరీయాయామృగ్వేదాథర్వవేదయోః ।
తథా వాజసనేయ్యాం చ చిహ్నహీన ఉదాత్తకః ॥ ౧౩॥

Translation:
The UdAtta is marked with a superscript bar in MaitrAyaNI and KAThaka . It has a superscript 1 in the SAmaveda and in Shatapatha it is underlined . In TaittirIya, Rigveda and Atharvaveda as well as VAjasaneya, it is unmarked.

స్వరచిహ్నాని (The accent symbols)

ఉదాత్తోఽచిహ్నితో నిత్యం ప్రచయశ్చాప్యచిహ్నితః ।
ఉద్రేఖితశ్చ స్వరితో రేఖితోఽధోఽనుదాత్తకః ॥ ౧౪॥

కోఽశాదేవావగన్తవ్యం కిముదాత్తం పదేఽక్షరమ్ ।
ఉదాత్తే త్వేకదా జ్ఞాతే జ్ఞాయన్తే చ పదస్వరాః ॥ ౧౫॥

Translation:
(Except as noted above,) the UdAtta is unmarked and so is the Prachaya . The svarita has a superscripted bar and AnudAtta is underlined.
Note: This describes the main Rigveda system
and others when they correspond.
In general, the notations need to be checked for individual
books . Unless otherwise stated, the Rigveda system is described here.
To know which syllable
is UdAtta, you need to consult appropriate references . Once an UdAtta is recognized, the rest of accents
in a Pada are known.
Note: A syllable means a full letter consisting of a consonant
combination with the trailing vowel or what constitutes a full letter అక్షర.
అనుదాత్తః (AnudAtta)

ఉదాత్తపూర్వతః సర్వేఽనుదాత్తా రేఖితా అధః । - వైశ్వానరః ।

Translation:
All AnudAttas before an UdAtta are underlined.
స్వరితః (Svarita)

ఉదాత్తోత్తరతశ్చాద్యోఽనుదాత్తః స్వరితస్వరః ॥ ౧౬॥ - పురోహితమ్ ।

Translation:
The first AnudAtta after an UdAtta is a Svarita.
ప్రచయః (Prachaya)

స్వరితోత్తరతః సర్వేఽనుదాత్తాః ప్రచయాః స్మృతాః । - ఇమం మే గంగే యమునే ।

Translation:
All AnudAttas (in a string) following a Svarita are known as Prachaya
సన్నతరః (Sannatara)

ప్రచయోఽన్యపదోదాత్తపరః సన్నతరః స్మృతః ॥ ౧౭॥ - సరస్వతి శుతుద్రి ।

Translation:

A Prachaya (in one Pada) followed by an UdAtta in the next Pada is known as Sannatara.

ఉదాత్తః (Recognition of UdAtta)

ప్రాయః స్వరితపూర్వస్థోఽనుదాత్తోత్తరతోఽపి వా ।
ఉదాత్తోఽచిహ్నితో నిత్యం తద్యుక్ చానిహతం పదమ్ ॥ ౧౮॥ - మీఢుషే ।

Translation:

Generally, an unmarked syllable just before a Svarita or just after an AnudAtta is UdAtta. The pada with an UdAtta is known as Anihata (not fully lowered).

జాత్యః (Recognition of the JAtya)

నిర్దిష్టాత్ స్వరితాదన్యః స్వరితో జాత్యనామకః ।
వివిధం చిహ్నితో వేదే సదైవోదాత్తసదృశః ॥ ౧౯॥

ఋగ్వేదే తైత్తిరీయాయాం స చాప్యుద్రేఖితః పునః ।
నీచాత్ పరః పదాదౌ వా స్వరితో యః స జాత్యకః ॥ ౨౦॥ - వీర్యమ్ । స్వః ।

Translation:

There is a Svarita which arises in a different manner
(i.e . without the UdAtta interaction as described above) and its is known as
JAtya (Indepndent). It is marked differently in various Vedas and appears similar
to an UdAtta (in intonation).
In Rigveda and TaittirIya, it is superscripted with a bar.
Any Svarita which appears right after a NIcha (low - or unchanged AnudAtta)
or in the beginning of a Pada (must be) a JAtya Svarita.

స్వరపరివర్తనమ్ (Special transformations of accents)

నిత్యం యాత్యనుదాత్తత్వం యదన్యోదాత్తపూర్వతః ।
స్వరితః ప్రచయశ్చైవ యశ్చ సన్నతరస్తతః ॥ ౨౧॥ - నమో హిరణ్యబాహవే । పతయే నమః ।

Translation:

A Prachaya or a Svarita which appears just before an UdAtta becomes an AnudAtta and hence is a Sannatara.

స్వరసన్ధయః (Vowel joins across Padas)

ఉచ్చేన పరభూతేన సన్ధిర్నిత్యముదాత్తకః ।
తథైవ పూర్వభూతేన యది జాత్యో న సంభవేత్ ॥ ౨౨॥ - త్రీణి+ఏకః = త్రీణ్యేకః ।
నావా+ఇవ=నావేవ ।

Translation:
If an UdAtta or AnudAtta syllable joines with the following UdAtta (vowel), then
the joined syllable becomes UdAtta.
If an UdAtta syllable joins with the following UdAtta or AnudAtta (vowel), then
the joined syllable becomes UdAtta, unless it becomes a JAtya Svarita (as described below).
జాత్యోత్పత్తిః (Creation of the JAtya)

ఉదాత్తపూర్వకః సన్ధిర్యద్యుదాత్తానుదాత్తయోః ।
స చాభినిహిత-క్షైప్ర-ప్రశ్లిష్టాత్మక ఏవ చేత్ ॥ ౨౩॥

ఉదాత్తసదృశో జాత్యస్తదైవోత్పద్యతే సదా ।
అత్యుచ్చం తస్య పూర్వార్ధం పరార్ధం ప్రచయాత్మకమ్ ॥ ౨౪॥

Translation:
A join as discussed above becomes a JAtya if the corresponding join is one of the
three types known as Abhinihita, Kshaipra, or PrashliShTa described below . the JAtya
which is thus created has the first part much higher and the second like a Prachaya and
generally sounds UdAtta.
జాత్యభేదః (Classes of JAtya)

స జాత్యస్వరితశ్చాస్తి భేద్యోఽభేద్య ఇతి ద్విధా ।
అభేద్యః పదసంభూతో భేద్యశ్చ ద్విపదోత్థితః ॥ ౨౫॥ - రాజన్యః । సోఽకామయత ।

Translation:
This JAtya is called indivisible, if it arises within a Pada, while it is divisible if it
comes due to joining two Padas.
క్షైప్రః (Kshaipra)

ఉదాత్తస్యానుదాత్తస్య యదా సంధిర్యణాత్మకః ।
క్షైప్రనామా తదా జాత్యస్వరితః సర్వదా భవేత్ ॥ ౨౬॥ - త్రి+అంబకమ్=త్ర్యమ్బకమ్ ।

Translation:

If an UdAtta and AnudAtta join creats YaN (the consonants y, v, r, l), then the resulting JAtya is known as Kshaipra.

ప్రశ్లిష్టః (PrashliShTa)

స సంధిస్తు యదా భూయాత్ హ్రస్వేకారద్వయోత్థితః ।
ప్రశ్లిష్టసంజ్ఞకో జాత్యః శాకల్యమతతో భవేత్ ॥ ౨౭॥ - దివి+ఇవ = దివీవ ।

Translation:

If the join comes from two short i, then according to ShAkalya, it is called PrashliShTa.

అభినిహితః (Abhinihita)

ఏ-అ-స్వరాత్మకః స్యాచ్చేత్ సంధిః సోఽవగ్రహాన్వితః ।
తదాభినిహితో నామ జాత్యస్వరిత ఉచ్యతే ॥ ౨౮॥
- యే+అంతరిక్షే = యేంఽతరిక్షే । యః+అస్మాన్=యోఽస్మాన్ ।

Translation:

If the join is a combination of e and a resulting in an Avagraha, then it is known as Abhinihita.

కమ్పః (Kampa)

జాత్యశ్చ కమ్పతే నిత్యం జాత్యోచ్చౌ పరతో యది ।
జాత్యశ్చేతద్ హ్రస్వవర్ణాన్తస్తన్మధ్యేకాఙ్కమాలిఖేత్ ॥ ౨౯॥ - అప్స్వ kప్ న్తః ।
జాత్యశ్చేద్దీర్ఘవర్ణాన్తస్తన్మధ్యే త్ర్యఙ్కమాలిఖేత్ ।
ఉదధోరేఖితం కార్యం సదైతచ్చాఙ్కృతిద్వయమ్ ॥ ౩౦॥ - ఓక్యేKప్ సోమమ్ ।
కమ్పో విలిఖ్యతే చైవమృగ్వేదాథర్వవేదయోః ।
వివిధం చిహ్న్యతేఽన్యత్ర తత్రతత్రావలోకయేత్ ॥ ౩౧॥

శాఖాయాం తైత్తిరీయాయాం జాత్యో జాత్యాత్పరో యది ।
అధోరేఖం తయోర్మధ్యే నిత్యమేకాఙ్కమాలిఖేత్ ॥ ౩౨॥ - వీర్యం ౧ వ్యభజత్ ।

Translation:

Any JAtya followed by another JAtya or UdAtta vibrates or acquires a Kampa.

If the JAtya is a short vowel, then insert a number 1 between them (it and the following JAtya or UdAtta) and in case it is long, insert the number 3. These numbers are to be marked with the superscript bar as well as the underline . In Rigveda and Atharvaveda, Kampa is denoted thus . For variations in other books, look therein . In TaittirIya,

an underlined
1 is written between two JAtya Svaritas.

స్వరితో ద్వివిధః (Svarita Types)

ఏవం చ స్వరితశ్చాస్తే శుద్ధో జాత్య ఇతి ద్వివిధా ।
ఉదాత్తాచ్చ పరః శుద్ధః స్వరూపేణానుదాత్తకః ॥ ౩౩॥ - మానోఽవధీః ।
స్వరితత్వం చలం తస్య పూర్వోదాత్తవశం యతః ।
నీచత్వం చ పునర్గచ్ఛేత్ పరతశ్చేదుదాత్తకః ॥ ౩౪॥ - మానో గోషు ।

Translation:
Svarita is classified as Shuddha (Pure or depenedent) or JAtya (Independent).
The Pure or dependent Svarita is naturally an AnudAtta occuring after an UdAtta.
Its property of being a Svarita is thus unstable since it depends on the prior UdAtta.
Moreover,
it becomes NIcha (AnudAtta) if it is further followed by an UdAtta.

జాత్యస్వరితః (Independent Svarita)

నీచాత్పరః పదాదౌ వా స్వరూపేణోభయాత్మకః ।
స్వయం చ స్వరితో జాత్య ఉచ్చతుల్యశ్చ కంపవాన్ ॥ ౩౫॥ - రాజన్యః । క్వ ।

Translation:
The JAtya Svarita is naturally created (as described) in the beginning of a Pada or after
a NIcha (AnudAtta), is similar to an UdAtta in sound and has Kampa (following it).

ఉదాత్తప్రచయయోర్విశేషః (Distinguishing UdAtta and Prachaya)

ఉదాత్తః స్వరితాత్పూర్వః ప్రచయః స్వరితాత్పరః ।
ప్రచయో యాతి నీచత్వం పరతశ్చేదుదాత్తకః ॥ ౩౬॥ - నమస్తే । ధృతవ్రతో వరుణః ।

Translation:
UdAtta occurs before a Svarita, while Prachaya occurs after it . Prachaya followed by
an UdAtta becomes NIcha.

స్వరోచ్చారః (Pronunciation)

ఉదాత్తశ్చానుదాత్తశ్చ స్వరితశ్చ త్రయః స్వరాః ।
ఉచ్చైర్నీచైస్తథా తిర్యక్ త ఉచ్యన్తేఽక్షరాశ్రయాః ॥ ౩౭॥

స్వరానుచ్చారయేత్ స్పష్టం నాతిదూరం చ తాన్ నయేత్ ।

స్వరోచ్చారః కథం కార్యః శ్రోతవ్యం తద్గురోర్ముఖాత్ ॥ ३८॥

Translation:

The three accents UdAtta, AnudAtta and Svarita can be (roughly) described as High, Low and
Across (High-low) and are attached to the whole syllables.
The accents should be clearly enunciated and should not be stretched too much (should not be made too high or too low). The actual method must be learned from the Guru directly!

॥ స్వరమఞ్జర్యాం ద్వితీయగుచ్ఛః ॥

క్రియాపదస్వరాః:-

ఆదౌ వాక్యస్య పాదస్య క్రియాపదముదాత్తకమ్ ।
మధ్యే సహేతుకం హన్తచనేద్ధికువిదన్వితమ్ ॥ ३९॥

యస్మాదామన్త్రితం వాక్యే నాన్తర్భవితుమర్హతి ।
ఉచ్చం క్రియాపదం వాక్యాదిస్థసంబోధనాత్పరమ్ ॥ ४०॥ - అగ్నే నయ ।
నిరుదాత్తమనాదిస్థం ముఖ్యవాక్యక్రియాపదమ్ ।
ఉపసర్గః పదం భిన్నం చోపసర్గ ఉదాత్తకః ॥ ४१॥ త్ర్యంబకం యజామహే । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే ।
ఉదాత్తకం సదైవాస్తే గౌణవాక్యక్రియాపదమ్ ।
క్రియాపదపదాఙ్గశ్చేదుపసర్గోఽనుదాత్తకః ॥ ४२॥ - య ఈశే అస్య । యతో విష్ణుర్విచక్రమే ।
యది తౌలనికోక్తిశ్చేదాద్యవాక్యక్రియాపదమ్ ।
ఉదాత్తకం భవేద్యస్మాత్తద్వాక్యం గౌణముచ్యతే ॥ ४३॥

ఉదా । అజోహ్యేకోజుషమాణోఽను శేతే జహాత్యేనాం భుక్తభోగాభజోఽన్యః ॥

తయోరన్యః పిప్పలం స్వాద్వత్తి ॥

యద్యేకకర్తృకాః సన్తి వాక్యే చ బహులాః క్రియాః ।
వినాద్యాముచ్చకాః శేషాస్తాభ్యో వాక్యం నవం యతః ॥ ४४॥ తరణిరిజ్జయతి క్షేతి పుష్యతి ।

Translation:

సంబోధనస్వరాః:-

సంబోధనమనాదిస్థం నిహతం చేదహేతుకమ్ ।
వాక్యారమ్భే చ పాదాదౌ త్వాద్యవర్ణ ఉదాత్తకమ్ ॥ ४४॥ - నమస్తే రుద్ర । ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో ।
వాక్యారమ్భస్థితానేకసంబుద్ధయ ఉదాత్తకాః ।
ప్రాయోఽనుదాత్తకం విద్యాత్ సంబోధనవిశేషణమ్ ॥ ४६॥ - ద్రాపేఅన్ధసస్పతే దరిద్రత్ । పృథివి మాతః ।

Translation:

సమాసస్వరాః:-
ప్రధానం యత్పదం చాస్తే సమాసే తదుదాత్తకమ్ ।
పదద్వయం ప్రధానం చేత్ పదద్వయముదాత్తకమ్ ॥ ४६॥

ఉదాత్తకం పదం చాన్త్యం ప్రాయస్తత్పురుషాదిషు । - ఇన్ద్ర-శత్రుః ।
ఆమ్రేడితసమాసే చ పదమాద్యముదాత్తకమ్ ॥ ४७॥ ద్యవిద్యవి ।
బహువ్రీహిసమాస్య పూర్వం పదముదాత్తకమ్ ।
పురు-ద్వి-త్రి-సు-నఞ్-తువ్యన్వితస్యాన్త్యముదాత్తకమ్ ॥ ४८॥ - వజ్రబాహుః । ఇన్ద్రశత్రుః । త్రినాభి ।

Translation:

dవ్య దాత్తకాః:-
ప్రాయేణ దేవతాద్వన్ద్వే పదద్వయముదాత్తకమ్ । - ద్యావాపృథివీ ।
పరన్తు చావ్యయద్వన్ద్వే పూర్వం పదముదాత్తకమ్ ॥ ५०॥ - సాయంప్రాతః ।
యది షష్ఠీవిభక్త్యఙ్గం సమాసప్రథమం పదమ్ ।
ఉదాత్తకం తదా భూయాత్ తత్సమాసపదద్వయమ్ ॥ ५१॥- బృహస్పతిః । శునః శేపః । బ్రహ్మణస్పతిః ।
తవై-ప్రత్యయుష్బద్యస్యాదిశ్చాన్త ఉదాత్తకః । - ఏతవై ।
నరాశంసో dవ్య దాత్తః స్యాత్తద్వదేవ శచీపతిః ॥ ५२॥ - శచీపతిః ।

Translation:

ఉపసర్గస్వరాః:-
వింశతేరుపసర్గాణాముచ్చా ఏకాక్షరా నవ ।
అన్తోదాతః స్మృతోఽభీతి దశాన్యే చాద్యుదాత్తకాః ॥ ५३॥

Translation:

సర్వదానుదాత్తకాః:-

సంబోధనం తథా నిత్యం ముఖ్యవాక్యక్రియాపదమ్ ।
యదా న వాక్యపాదాదౌ తదా తన్నిరుదాత్తకమ్ ॥ ౫౪॥ - ఇమం మే గఙ్గే యమునే ।
గణపతిం హవామహే ।
సర్వనామ్నాం చ రూపాణి యాని వైకల్పికాని తు ।
ఈమ్-సీమ్-యథా చ వాక్యాన్తే నిపాతా నిరుదాత్తకాః ॥ ౫౪ అ ॥ - యా త ఇషుః ।
విశో యథా ।
ఉదాత్తకా నిపాతేషు నూనం హ్యేవం కిలాదయః ।
ను-సు-హీతి పదేభ్యశ్చ కమ్ శబ్దో నిహతః పరః ॥ ౫౫॥

అస్యేతి ప్రథమాదేశ ఉదాత్తం స్మర్యతే పదమ్ ।
అన్వాదేశేఽనుదాత్తం తద్యది చేద్వాక్యమధ్యగమ్ ॥ ౫౬॥ - య ఈశే అస్య ద్విపదః ।
అథో యే అస్య సత్వానః ।

Translation:

॥ స్వరమఞ్జర్యాం తృతీయో గుచ్ఛః । ఇతరవేదస్వరాః ॥

మైత్రాయణీకాఠకస్వరాః:-
మైత్రాయణీకాఠకయోరుదాత్తస్తూర్ధ్వరేఖితః ।
ఉదాత్తే చైకదా జ్ఞాతే జ్ఞాయన్త ఇతరస్వరాః ॥ ౫౭॥

తే దేవా రాత్రిమసృజన్త । (తే దేవా రాత్రిమసృజన్త ।)

అథోఽర్ధవక్రితో జాత్యోఽనుదాత్తః పరతో యది ।
అచిహ్నితస్త్ర్యఙ్కపూర్వః పరతశ్చేదుదాత్తకః ॥ ౫౮॥

అథోబిన్దుయుతశ్చాస్తే కాఠకే స్వరితః పునః ।
అధఃకీలాఙ్కితో జాత్యః పరతశ్చేదుదాత్తకః ॥ ౫౯॥

Translation:

శతపథస్వరాః:-
నూనం శతపథే భూయాత్ కేవలోదాత్తదర్శనమ్ ।
ఉదాత్తః స్యాదధోరేఖాఙ్కితః శతపథే సదా ॥ ౬౦॥ - అథ తృణైః పరిస్తృణాతి ।
క్రమేణ చేద్ బహూదాత్తాస్తేషామన్త్యస్తు చిహ్న్యతే ।
ఉదాత్తచిహ్నమాప్నోతి వర్ణో జాత్యపరోఽపి చ ॥ ౬౧॥ - స తపోఽతప్యత । మనుష్యః ।

Translation:

సామవేదస్వరాః:-
సామవేదే స్వరాః సర్వే వర్ణోపర్యఙ్కదర్శితాః ।
ఏకాఙ్కచిహ్నితో వర్ణః సామవేద ఉదాత్తకః ॥ ౬౨॥

త్ర్యఙ్కాఙ్కితోఽనుదాత్తశ్చ స్వరితో dవ్య ఙ్కచిహ్నితః ।
dవ్య ఙ్కాఙ్కిత ఉదాత్తోఽపి పరతః స్వరితో న చేత్ ॥ ౬౩॥

dవ్యు దాత్తపూర్వః స్వరితో రకారdవ్య ఙ్కచిహ్నితః ।
ఏకాఙ్కయుక్తయోరాద్యశ్చిహ్నహీనో ద్వితీయకః ॥ ౬౪॥

యది ద్వాభ్యాముదాత్తాభ్యామనుదాత్తః పరస్తదా ।
ఉకారdవ్య ఙ్కయుక్ చాద్యో ద్వితీయః స్యాదచిహ్నితః ॥ ౬౫॥

జాత్యస్వరిత ఏవాపి రకారdవ్య ఙ్కచిహ్నితః ।
జాత్యాత్పూర్వోఽనుదాత్తస్తు కకారత్ర్యఙ్కచిహ్నితః ॥ ౬౬॥

త్ర్యఙ్కోత్తరో dవ్య ఙ్కయుక్తో జాత్య ఉచ్చపరో యది ।
ప్రచయోఽచిహ్నితశ్చాస్తే సామవేదేఽపి సర్వదా ॥ ౬౭॥

Translation:

॥ చతుర్థో గుచ్ఛః । సంహితాపదపాఠవిమర్శః ॥

పదపాఠః (On PadapATha)
పాదో మానం సంహితాయాం పదం మానం పదేషు చ ।
ఏకత్ర్యఙ్కాత్మకః కమ్పః పదపాఠే న చాస్త్యతః ॥ ౬౮॥

Translation:

The unit in the SaMhitA (continuous text) is PAda, while it is Pada in the PadapATha.
The Kampa with the numbers 1,3 does not exist in the PadapATha, because of this.

సంహితాపాఠాత్ పదపాఠః (Conversion to PadapATha)

అధోరేఖాఙ్కితాన్ కుర్యాత్ స్వరితాన్ ప్రచయానపి ।
తతః పదాని విగృహ్య సర్వాణి చ పృథక్ లిఖేత్ ॥ ౬౯॥

ఉదాత్తం చ ధ్రువం కృత్వా లిఖేత్ ప్రతిపదం స్వరాన్ ।
యది కశ్చిత్తత్ర జాత్యస్తం యథైవ తథా లిఖేత్ ॥ ౭౦॥

ఛాన్దసం యదశుద్ధం స్యాత్ శుద్ధం కృత్వా తు తల్లిఖేత్ ।
వైశిష్ట్యాని చ సర్వాణి పదపాఠస్య దర్శయేత్ ॥ ౭౧॥ - (సం।) శ్రుధీ (ప।) శ్రుధి

Translation:
To convert to PadapATha from SaMhitA, put underlines under the Prachaya and the Svarita.
Then break up the Padas and write them separately . Each Pada should be writeen and marked
using the central UdAtta . If some JAtya occurs, it should be marked as such . If anything is
metrically incorrect, it should be restored properly and written down . The various
special features and terms of the PadapATha should be then added.
పదపాఠాత్ సంహితాపాఠః (Conversion to SaMhitA)

వైశిష్ట్యాని చ సర్వాణి పదపాఠస్య లోపయేత్ ।
అధోరేఖాఙ్కితాన్ కుర్యాత్ స్వరితాన్ ప్రచయాంస్తథా ॥ ౭౨॥

కుర్యాచ్చ పదసంయోగం సన్ధిశాస్త్రానుసారతః ।
ఉదాత్తకాన్ ధ్రువం కృత్వా రచయేత్ స్వరపద్ధతిమ్ ॥ ౭౩॥

ఏకత్ర్యఙ్కాత్మకం కమ్పం యోగ్యస్థానే సమాలిఖేత్ ।
ఛన్దోయోగ్యం హ్రస్వదీర్ఘాదికం సర్వం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౭౪॥

Translation:
The special features and terms of the PadapATha should be dropped . The Svarita and Prachaya
should be underlined and then the Padas should be joined according to the Sandhi Rules . By
paying attention to the central UdAttas, the whole marking system of the accents should be created . The Kampa marks should be introduced and the short or long vowels adjusted to the
meters.

॥ పఞ్చమో గుచ్ఛః । పదపాఠీయవైశిష్ట్యాని ॥

సమాసవిచారః:-
శబ్దం సామాసికం విద్యాన్నిత్యమేకపదాత్మకమ్ ।
అవగ్రహాన్వితం కుర్యాత్ సమాసస్య చ విగ్రహమ్ ॥ ౭౫॥ - బజ్రఽబాహుః ।
నైవ ద్వన్ద్వసమాసస్య విగ్రహః క్రియతే కదా ।

ఇవేన చ సమాసో హి స శబ్దశ్చ విగృహ్యతే ॥ ౭౬॥ - మిత్రావరుణౌ । వత్సంऽఇవ ।
నిషేధకం చాక్షరం అ న కదాపి వియుజ్యతే ।
ప్రేగృహ్యాన్తసమాసస్య విగ్రహేశ్చేత్యనన్తరమ్ ॥ ౭౭॥ - అహస్తః । సుదానూ ఇతి సుऽదానూ ।

Translation:
ప్రగృహ్యవిచారః:-
ఈ-ఊ-ఏ చాస్తి ప్రగృహ్యో నిత్యం ద్వివచనస్య చ ।
ఏకారాన్తం ద్వివచనం మధ్యమోత్తమయోస్తథా ॥ ౭౮॥ - హరీ ఇతి । మమాతే ఇతి ।
అస్మే-యుష్మే-అమీ-త్వే చ ప్రగృహ్యాః సర్వనామసు ।
ప్రగృహ్యాన్తాన్ సదా శబ్దాన్ ఇతి శబ్దేన దర్శయేత్ ॥ ౭౯॥ - అస్మే ఇతి । త్వే ఇతి ।
ఓకారాన్తా చ సమ్బుద్ధిరోకారాన్తో నిపాతకః ।
రేఫాత్మకవిసర్గశ్చేదితిశబ్దేన యుజ్యతే ॥ ౮౦॥ - కారో ఇతి । ఉషో ఇతి । పునరితి । అకరిత్యక ।
సానుస్వారశ్చ దీర్ఘశ్చ ఇతియుక్తో నిపాత ఉ ।
పదపాఠీయ ఇతియుక్ శబ్ద ఏకపదాత్మకః ॥ ౮౧॥ - ఊం ఇతి । రోదసీ ఇతి ।

Translation:
ప్రత్యయవిచారః:-
ప్రత్యయాస్త్రా-తర-తమా మత్-వత్-భ్యాం-భ్యః-సు-భిస్తథా ।
విగృహ్యన్తే యది స్యాచ్చేద్ మూలరూపం యథాతథమ్ ॥ ౮౨॥ - పురుషऽత్రా । గోऽమతీః । రశ్మిऽభిః
అవగ్రహః సదామధ్యే ధాతురూపో-పసర్గయోః ।
నహి-నక్యాదయః శబ్దా నిత్యమేకపదాత్మకః ॥ ౮౩॥ - విऽస్థితః । నహి । నకిః ।

Translation:
తైత్తిరీయవిశేషాః:-
విశేషాః పదపాఠీయాస్తైత్తిరీయా అధస్తనాః ।
ముఖ్యక్రియోపసర్గాణాం నేదిష్ట ఇతిశబ్దభాగ్ ॥ ౮౪॥ - అభి । సమితి । నమంతు ।
యాని విగ్రహయోగ్యాని సంహితాయాం పదాని చ ।
అవగ్రహాన్వితస్తేషాం విగ్రహశ్చేత్యనన్తరమ్ ॥ ౮౫॥ - మహేన్ద్ర ఇతి మహాऽఇన్ద్రః । వర్మభిరితి వర్మऽభిః ।
అవగ్రహాత్ పరం శబ్దం భిన్నం మత్వా స్వరం లిఖేత్ ।

ఇవ-శబ్దః పదం భిన్నం ద్వన్ద్వస్యాపి చ విగ్రహః ॥ ౮౬॥- అనుమత్యా ఇత్యను౨మత్యై ।

Translation:

॥ షష్ఠో గుచ్ఛః । వేదార్థవిచారః ॥

:-

పదాని పూర్వం జానీయాత్ పదస్వరమనన్తరమ్ ।
ఉపసర్గాన్ క్రియాశబ్దైః సంయోజ్యార్థం ప్రదర్శయేత్ ॥ ౮౭॥

అర్థ-స్థానవశాన్నిత్యం శబ్దానాముచ్చనీచతా ।
ఉదాత్తానుగుణశ్చార్థో దర్శనీయ ఇతి స్థితిః ॥ ౮౮॥

స్థానార్థయోరభేదే తు శబ్దస్య సదృశః స్వరః ।
యదా న తం స్వరం పశ్యేదన్యథార్థం తదా నయేత్ ॥ ౮౯॥

ఏవం పదే సమాసే వా యత్రోదాత్తో వ్యవస్థితః ।
తాత్పర్యం తత్ర శబ్దస్య స్థాపయేదితి నిర్ణయః ॥ ౯౦॥

అన్ధకారే చ దీపేన గచ్ఛన్న స్ఖలతి క్వచిత్ ।
స్వరప్రకాశితశ్చైవం వేదార్థే న ప్రమాద్యతి ॥ ౯౧॥

Translation:

॥ ఉపసంహారః ॥

:-

అభ్యంకరకులోత్పన్నస్త్ర్యంబకో బాలదేహజః ।
సమీక్ష్య సంహితాః సమ్యక్ కృతవాన్ స్వరమఞ్జరీమ్ ॥ ౯౨॥

వేదార్థసుఖబోధాయ శాస్త్రీయపఠణాయ చ ।
తస్యా అధ్యననం కార్యం సార్థమేవ చ వైదికైః ॥ ౯౩॥

భూ-శాస్త్ర-వసు-భూశాకే (౧౮౬౧) శ్రావణే కృష్ణవైష్ణవే ।
మత్పూజ్యగురుపాదాభ్యాం మఞ్జరీయం సమర్పితా ॥ ౯౪॥

మన్త్రశ్చేత్ స్వరతో హీనో వజ్రం భూత్వా హినస్తి సః ।
స ఏవ కామధుగ్ భూయాత్ పఠితశ్చేద్యథాస్వరమ్ ॥ ౯౫॥

Translation:

॥ ఇతి శ్రీ । బీ । ఏ । ఇత్యుపపదసమలంకృత-గీర్వాణభూషణ-అభ్యంకరోపాహ్వ

త్ర్యంబకశాస్త్రిప్రణీతస్వరమఞ్జరీ సమాప్తా ॥

Encoded and proofread by Avinash Sathaye sohum at ms.uky.edu
Some portion is not translated yet, but the
the specific portion does not seem so important for the rules
of accents . It is more general and is about the grammar rules related
to accents, is usually useless for a specific document. –Avinash.

---

svarama njarI text with trans explaining Vedic accents

pdf was typeset on August 30, 2023

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*